

The analysis of design practice in Ukraine suggests that the scope of design activity is an artistic phenomenon.

The concept of design education in Ukraine aimed at diverse training specialist who has to solve problems harmonizing substantive human environment.

Problems of design education in Ukraine are important. From the foregoing it is clear that design education in its development took many tests and changes. At the moment it is an important and independent part of arts education as a whole and has an impact on the cultural life of the country. Based on the new socio-economic, socio-political and cultural features of the Ukraine, outlined priorities for the further development of domestic design. The necessity of viewing integrated system design, a number of positions design education, the theoretical framework for addressing the complex issues facing contemporary designer.

Keywords: design education, design, the predictive model.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. пед. наук, доц. Пономарьова О. М.

УДК 378.016:783

А. В. Козир

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Розроблена система принципів мистецької освіти дозволяє забезпечити зміст фахової підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін у контексті формування їх професійної майстерності на основі постійного розвитку національної свідомості та соціокультурної відповідності, особистісно зорієнтованого підходу до організації навчально-виховного процесу, інтегративності, спрямованої на забезпечення фахової цілісності, інтенсифікації, яка зумовлює функціонування багаторівневої освіти, проектування майбутньої продуктивної діяльності, акмеологічного становлення вчителя у процесі практичної діяльності. Виокремлені принципи, на які спирається мистецька освіта як підсистема системно організованої вищої педагогічної освіти рядом принципів, в яких реалізується специфічна сутність, мета та завдання формування професійної майстерності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін.

Мета статті полягає у визначенні системи принципів фахової підготовки майбутніх фахівців. Адже враховуючи основні чинники, що спонукають мистецьку освіту реалізувати визначені нами принципи та

проектуючи пріоритетні напрями подальшого її розвитку в процесі формування професійної майстерності майбутніх учителів музики, серед провідних нами виокремлено наступні принципи: *національної спрямованості; соціокультурної відповідності; інтегративності; проєктивності та акмеологічності.*

Принцип *національної спрямованості.* виявляється як у вищих сферах формування професійної майстерності, таких, як становлення духовності майбутніх учителів, їх ціннісних орієнтацій (естетичні ідеали, художньо-музичні смаки, етнопедагогічні пріоритети), так й у конкретиці викладання музично-педагогічних дисциплін (визначення національних зразків музичного мистецтва центральною ланкою навчального репертуару, першочергове, на рівні ментального усвідомлення, вивчення досвіду вітчизняних майстрів музично-педагогічної справи).

Національній спрямованості студентів сприяє як пошук інноваційних технологій в галузі теорії і методики навчання, так і відродження та творче переосмислення багатого досвіду українського народу. Засобами музичного мистецтва національну спрямованість студентів доцільно направляти ускладнюючи завдання естетичного оцінювання навколишньої дійсності, що всебічно охоплює пізнання майбутнім учителем особистісного власного «Я». Здійснювати цю роботу необхідно шляхом залучення студентів до різноманітних видів музично-естетичної діяльності, особливо до досконалого вивчення різноманітних творів національного музичного мистецтва. Реалізація принципу національної спрямованості у практичній діяльності враховує природну, слухову установку на українську інтонаційну культуру з опорою на «національне музичне мислення, завдяки чому практикується наскрізне вивчення характерних стилевих особливостей українського музичного мистецтва. Узагальнення метро-ритмічних та ладово-інтонаційних особливостей національної стилістики дає міцну основу для упорядкування знань майбутніх фахівців з курсу теорії музики та виконує роль введення у інтегрований музично-теоретичний курс.

Принцип національної спрямованості полягає в тому, що національна основа мистецької освіти є важливою умовою соціалізації студентів, засвоєння ними національної та загальнолюдської культури. Вивчення культурно-історичного розвитку свого народу, його традицій, міфології, фольклору є важливою умовою реалізації цього принципу в процесі проєктування навчально-виховного процесу спрямованого на формування професійної майстерності майбутніх учителів. Музична культура, за своєю сутністю є національною, адже вона заснована на такому звуковому мисленні та інтонаційній побудові, які притаманні даній народності. У зв'язку з цим вельми доречно згодитися з думкою В.Медушевського про те, що завдання шкільної музичної освіти – надавати дітям можливість відчувати істотний зміст серйозної музики на відміну від деяких бездуховних зразків естради, сформувати їх музичний

слух як орган пошуку небувалої краси, повернути їх серця до національних культурних традицій [1, с. 33].

Принцип *соціокультурної відповідності* передбачає внесення змін до системи формування професійної майстерності відповідно до потреб розвитку суспільства. Мотивація нововведень формується під впливом не стільки внутрішніх сил навчального процесу, скільки завдяки усвідомленню сутності зовнішніх факторів, зокрема, рівнем й особливостями розвитку сучасної мистецько-естетичної й психолого-педагогічної культури. Принцип соціокультурної відповідності покликаний знівелювати суперечності між освітньо-фаховими потребами студентів й вимогами суспільства до них та змінними соціальними ситуаціями. Цей принцип орієнтує навчально-виховний процес на адаптивні підходи, які б давали змогу враховувати нові культурологічні підходи. Особистість майбутнього вчителя розвивається не тільки на основі засвоєної нею культури, а й поповнює її новими елементами культури. У зв'язку з цим засвоєння культурних цінностей є розвитком самої людини та становлення її як творчої особистості.

Принцип соціокультурної відповідності визначає співвідношення між освітою та культурою, як середовищем, у якому студент виступає культурною людиною. Це означає, що культурне ядро змісту освіти складається з загальнолюдських, загальнонаціональних й регіональних цінностей культури, а ставлення до студента має визначатися, виходячи із розуміння його як вільної, цілісної особистості, здатної до самостійного вибору цінностей, «самовизначення у світі культури й самореалізації своїх творчих задатків та здібностей» [2, с. 34].

Принцип *інтегративності*, який забезпечуватиме фахову цілісність дозволить подолати розрізненість, мозаїчність, розкиданість музичної підготовки, об'єктивно зумовленої необхідністю викладання різних музично-фахових дисциплін (диригування, хорový клас, музичний інструмент, сольний спів тощо). З метою систематизації музичної підготовки пропонуємо визначити провідний напрям підготовки, який відіграватиме роль системоутворюючого фактору, – диригентсько-хорову підготовку, до потреб якої мають «приспосовуватись» інші грані професійної підготовки. Вибір диригентсько-хорового напрямку як системоутворюючого зумовлено сутністю провідної ролі хорового співу в системі музичного виховання дітей. У цьому контексті певного значення набуває впровадження інтегрованих курсів тощо.

Традиційно інтегративний принцип у навчанні не зводиться до звичних міжпредметних зв'язків між окремими дисциплінами. Інтеграція знань, за своєю сутністю є щось більше, ніж просто їх накопичення, це – збереження знань одного предмету з метою активного їх використання в іншому, що й дозволяє застосувати ці знання, вміння та навички у різноманітних ситуаціях. Можливості для широкого використання даного принципу представляє практично кожна дисципліна. Реалізація

принципу інтегративності з усіх напрямків фахової підготовки майбутнього вчителя музики припускає сумісні скоординовані зусилля викладачів різних спеціальностей та вимагає не тільки узгодженості, а й синхронності в педагогічних діях. Відповідаючи сучасним тенденціям, принцип інтегративності у мистецькій освіті реалізується через взаємодію різнопрофільних дисциплін і забезпечує формування фахової майстерності за принципом взаємозв'язку та взаємодоповнення, завдяки чому сприяє усуненню міждисциплінарної відокремленості у процесі підготовки майбутнього вчителя музики до продуктивної діяльності.

Принцип *проективності* піклування про формування професійної майстерності студентів не може не орієнтуватись на перспективу їх розвитку в мистецько-естетичному й методико-педагогічному аспектах. Принцип проективності виражається у забезпеченні цілеспрямованості навчального процесу, формуванні чітких уявлень щодо мети особистісного розвитку кожного студента. Особливого значення цей принцип набуває у реалізації технологічних підходів, спрямованих на досягнення «ефекту випередження» у навчанні. Принцип проективності виражає зорієнтованість навчального процесу на впровадження не будь-яких, а саме прогресивних новацій. Важливу роль відіграє означений принцип у подоланні таких недоліків існуючого процесу навчання, як невизначеність, абстрагованість кінцевих завдань професійної підготовки, необґрунтованість завдань проміжних її етапів, нез'ясованість термінів виконання наміченої мети [3].

Ефективне проектування навчально-виховної роботи полягає в доборі таких способів організації діяльності студентів, які найповніше реалізують зміст мистецької освіти шляхом творчої взаємодії. Цей принцип вимагає від педагога вмінь переорієнтувати мету й зміст освіти на конкретні педагогічні завдання враховуючи потреби та інтереси студентів, а також власний освітянський та мистецький досвід. Цей принцип дозволяє вчителю визначити основні й другорядні завдання на кожному етапі педагогічного процесу, виважити вибір різновидів діяльності, підпорядкований визначеним завданням. Завдяки запровадженню цього принципу суттєво поліпшується індивідуальна робота з майбутніми фахівцями з метою розвитку їх творчих здібностей, підбираються форми, методи та засоби педагогічного процесу в їх оптимальному поєднанні, стимулюється активність студентів, уміння проектувати проблемні ситуації та успішно вирішувати їх.

Принцип *акмеологічності* передбачає спрямування фахової підготовки студентів на найвищі результати. Акмеологічне спрямування фахової підготовки означає оптимальну збалансованість різних сторін навчально-виховного процесу, виражає залежність між затраченими навчальними зусиллями й забезпеченням глибини і широти підготовки студентів. Цей принцип є комплексним, адже він включає: вивчення об'єкта педагогічної діяльності як цілісної особистості, котра включає цілий ряд взаємопов'язаних елементів; потребу та здатність людини до

удосконалення як усвідомлення себе центром організації буття; визначення професійно-особистісних стандартів; наявність високого рівня мотивації; потребу в досягненні неординарних результатів; самореалізацію та постійне прагнення самовдосконалення, майстерності, досягнення вершин професіоналізму.

Принцип акмеологічності орієнтує процес формування професійної майстерності на досягнення рівня досконалості як в загальних результатах, так і в педагогічних засобах, що забезпечують ефективне функціонування навчальної діяльності. Важливість цього принципу полягає в тому, що він проектує особистість на постійний розвиток в незалежності від її вікових періодів. Доцільно визнати, що гармонійним розвиток особистості може бути тільки тоді, коли він зорієнтований, за висловом Л.Виготського, на «зону найближчого розвитку». Така орієнтація вимагає постановки конкретних завдань, які забезпечують об'єктивно необхідні базові якості для розвитку особистості у певний віковий період [4].

У висновках доцільно зазначити, що вищезазначені принципи необхідно застосовувати не ізольовано, не позачергово, а комплексно. Обов'язкове і повне їх втілення сприяє підвищенню ефективності результатів якості освіти. Але необхідно підкреслити, що успіх практичної реалізації принципів залежить від спеціальних знань, досвіду й майстерності педагога у процесі продуктивної діяльності в умовах загальноосвітньої школи. Виокремленні нами принципи базуються на загальних закономірностях музично-педагогічної освіти, відображають внутрішню сутність фахової підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін, визначають основну стратегію творчої діяльності у процесі формування майстерності та розкривають закономірності впровадження цілісного, особистісного та акмеологічного підходів до професійно-педагогічного мистецтва й художньої творчості.

Список використаної літератури

1. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. /Н.Є.Мойсеюк. – 3-є вид., допов. – К.: ВАТ «КДНК», 2001. – 608 с. **2. Медушевский В.** Музыкальное мышление и логос жизни /Вячеслав Вячеславович Медушевский. //Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования. – К., 1989. – С. 18-34. **3. Козир А.В.** Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] /А.В.Козир. – К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2008. – 378 с. **4. Выготский Л.С.** Психология развития как феномен культуры /Лев Семенович Выготский //Избран. психол. труды /под ред. М.Г. Ярошевского. – М., Воронеж, 1996. – 512 с.

Козир А. В. Система принципів фахової підготовки викладачів мистецьких дисциплін

Стаття розкриває основні принципи фахової підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін. Виокремлено акмеологічне спрямування цього виду підготовки.

Ключові слова: викладач мистецьких дисциплін, система принципів, фахова підготовка.

Козырь А. В. Система принципов профессиональной подготовки преподавателей художественных дисциплин

Статья раскрывает основные принципы профессиональной подготовки преподавателей художественных дисциплин. Выделено акмеологическое направление этого вида подготовки.

Ключевые слова: преподаватель художественных дисциплин, система принципов, профессиональная подготовка.

Kozyr A. V. System Principles of Professional Training of Teachers of Artistic Disciplines

Article reveals the fundamental principles of professional training of future teachers of artistic disciplines that design priorities for further development of art education. Among the guiding principles of art education we singled out the following: national orientation, socio-cultural conformity, integrity; productivity and acmeological direction of this kind of training. After acmeological direction of this kind of training. After acmeological principle directs the formation of professional skills to achieve the level of excellence in both overall, and in the pedagogical tools to ensure the effective functioning of educational activity. The importance of this principle is that it projects the personality on the continuous development regardless of its age periods.

Singling out the principles to be applied is not in isolation does not turn, and comprehensively. Mandatory and complete their implementation improves the efficiency of the results of educational quality. But it must be emphasized that the success of practical implementation of these principles depends on the specific knowledge, skills, experience and skill of the teacher in the process of productive activities in secondary schools. Singling out our principles are based on the general laws of music and teacher education, reflecting the inner essence of professional training of future teachers of arts subjects.

Key words: teacher of art disciplines, a system of principles, professional training.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р пед. наук, проф. Куненко Л. О.